

DET KONGELEGE BARNE-
OG FAMILIEDEPARTEMENT

Statsråden

Stortinget
Familie- og kulturkomiteen
0026 OSLO

Dykkar ref
2022/1257 IS/mb

Vår ref
22/903-

Dato
1. april 2022

**Dokument 8:137 S (2021-2022) - Representantforslag fra
stortingsrepresentantene Silje Hjemdal, Himanshu Gulati og Sylvi
Listhaug om valgfrihet for familiene**

Eg viser til brev frå familie- og kulturkomiteen 10. mars 2022 der komiteen ber departementet uttale seg om følgjande representantforslag frå stortingsrepresentantane Hjemdal, Gulati og Listhaug:

- 1. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endring av lover og regelverk slik at det blir opp til det enkelte foreldrepar hvordan de vil fordele foreldrepermisjonen mellom seg.*
- 2. Stortinget ber regjeringen snarest foreta en evaluering av foreldrepermisjonsordningen som trådte i kraft 1. juli 2018. Evalueringen skal primært ta for seg foreldrenes erfaringer, barneperspektivet, pensjonskonsekvenser av at mange mødre tar ut ulønnet permisjon, helsemessige konsekvenser for mor samt erfaringer med amming som følge av endringen i fedre- og mødrekvoten.*

Til punkt 1

Foreldrepengeordninga skal sikre inntekt for foreldre i samband med svangerskap, fødsel og adopsjon. Den norske ordninga er godt utbygd, og legg til rette for at barnet får ein trygg start på livet gjennom at ein av foreldra kan vere heime med lønna permisjon i barnets fyrste leveår. Etersom foreldrepengeperioden skal delast mellom mor og far, får både mødrer og fedre høve til å kombinere omsorg for barnet med yrkesaktivitet. Slik bygger foreldrepengeordninga også opp under likestillingspolitiske mål.

Kor stor del av perioden som blir øymerka til kvar av foreldra, har variert. Då fedrekvoten vart innført i 1993, var den på fire veker. Seinare blei kvoten auka fleire gongar, og den var på fjorten veker då Solberg-regjeringa tok over i 2013. Året etter blei kvoten redusert til ti veker. Frå 2018 blei kvoten igjen auka til femten veker. Fram til 2019 hadde lengda på kvoten vore like lang uavhengig av om foreldra valde 100 eller 80 prosent dekning. Dermed var ein forholdsvis kortare del av perioden reservert for mødre/fedrekvote viss foreldra valde 80 prosent. Frå 2019 blei perioden òg delt i tre like delar ved 80 prosent uttak av foreldrepenngar.

I regjeringa si politiske plattform, Hurdalsplattforma, slår regjeringa fast at vi vil styrkje det universelle velferdstilbodet til barn og unge for å sikre fridom til alle slags familiar og redusere skilnadene i samfunnet. Ordningane skal bidra til at familiar får dagen til å gå opp, og til at alle skal kunne kombinere arbeid og familieliv. Foreldrepermisjonen skal vere raus og sikre at begge foreldre har sjølvstendig krav på sin del av permisjonen saman med barnet. Vidare står det i regjeringsplattforma at regjeringa vil vidareføre ein tredelt foreldrepermisjon og sikre mor moglegheit til å amme i tråd med helsefaglege råd. Regjeringa vil behalde dagens fedrekvote og styrkje fedrane sine rettar.

Endringane i fedrekvoten har vist at far sitt uttak av foreldrepenngar i stor grad følgjer lengda på fedrekvoten. Statistisk sentralbyrå (SSB) syner i fagartikkelen *Lengst pappaperm blant lærere, men langt fra likedeling* frå 2021 at blant fedrar med barn fødte i perioden 2009 til 2017 låg årleg del som tok akkurat fedrekvoten rundt 50 prosent. Delen fedrar som tok ut meir enn fedrekvoten auka frå 11,5 prosent i 2010 til 15,6 prosent i 2017. Delen fedrar som tok ut mindre enn fedrekvoten auka frå 8,4 prosent i 2009 til 13,7 prosent i 2017. Delen fedrar som ikkje tok ut foreldrepenngar i heile tatt sank frå 32,5 prosent i 2009 til 25,4 prosent i 2017.

Tal frå Arbeids- og velferdsdirektoratet syner at talet stønadsdagar som far tek ut, auka då fedrekvoten blei utvida frå 10 veker til 12 veker i 2011 og ytterlegare då kvoten blei utvida frå 12 veker til 14 veker i 2014, medan talet stønadsdagar sank då kvoten vart redusert til 10 veker i 2014. Sidan innføring av 15 veker fedrekvote i 2018 har talet stønadsdagar som far tek ut, igjen auka. Blant menn med foreldrepenngar i 2021 var gjennomsnittleg dagar med foreldrepenngar (uavhengig av dekningsgrad) 60 dagar. Til samanlikning var talet 46 dagar i 2014, 42 dagar i 2016 og 48 dagar i 2019. Blant kvinner med foreldrepenngar i løpet av eit år var talet 118 dagar i 2014, 128 dagar i 2016, 114 dagar i 2019 og 112 dagar i 2021.

Arbeids- og velferdsdirektoratet publiserte nyleg artikkelen *Ulønnet og lønnet foreldrepermisjon – mødre og fedres bruk og vurderinger*. Artikkelen stadfestar tendensen med at fedrar tek ut fedrekvoten, medan mødrer tek ut både mødrekvoten og fellesdelen. Artikkelen viser òg at både mødrer og fedrar vel å ta ut lengre ulønna permisjon enn tidlegare. 48 prosent av mødrene og 11 prosent av fedrane svarte at dei tok ulønna permisjon i forlengelse av den betalte foreldrepengeperioden. Av desse tok mødrene i gjennomsnitt 16 veker ulønna permisjon, mens fedrene tok 11 veker. Noko av auken kan ha samanheng med at fleire foreldre tek ut foreldrepenngar med full dekning og deretter ulønna

permisjon, fordi det samla gir høgast utbetaling. Men ikkje heile auken kan forklarast med dette. Foreldra opplyser òg i direktoratet si undersøking at dei ønskjer at barnet skal vere heime lenger og at mor tar ulønna permisjon for å kunne amme barnet. Foreldre som er i ulønna permisjon, mister både nokon arbeidstakarrettigheter, opptening og ansiennitet i perioden dei er i ulønna permisjon. Ulønna permisjon kan difor ha nokon uheldige konsekvensar, spesielt sidan det er stor kjønnsmessig skeivheit i kven som tar ulønna permisjon. Den høgaste delen mødrer med ulønna permisjon arbeida i typiske kvinneyrker og -næringar.

Eg viser til at foreldre har moglegheit til å kombinere arbeid og permisjon gjennom gradert uttak av foreldrepengar. Foreldra kan òg utsette uttaket. For barn fødde 1. oktober 2021 eller seinare, er dei tidlegare vilkåra for utsetting fjerna. Foreldra kan dermed fritt utsette foreldrepengane fram til barnet fyller tre år. Eg vil også vise til Prop.15 L (2021-2022) *Endringer i folketrygdloven mv. (styrking av fedres rett til foreldrepengar mv.)*. Endringa inneber at fedrar med opptening til foreldrepengar får rett til å ta ut foreldrepengar i åtte veker (frå 2024 vil det vere ti veker). Desse fedrane har i prinsippet moglegheit til å ta ut foreldrepengar også i dag, men det fordrar at mor går ut i arbeid, studiar mv. etter fødselen. Etter endringa vil det ikkje bli stilt nokon vilkår til fars uttak av dei åtte vekene. Endringa gir desse fedrane ein auka moglegheit til å ta ut foreldrepengar. Arbeids- og velferdsdirektoratet har anslått at om lag 4 900 fedrar årleg får nye rettigheter som følgje av endringa.

Denne endringa er i tråd med regjeringas mål om å styrke fedrane sine rettar. I Hurdalsplattforma står det som omtalt tidlegare, at regjeringa vil behalde dagens fedrekvote og den tredelte foreldrepermisjonen. Samstundes vil regjeringa sikre mor moglegheit til å amme i tråd med helsefaglege råd. Dette er noko eg vil sjå nærare på.

Til punkt 2

Departementet har bede Arbeids- og velferdsdirektoratet om å gjennomføre ei foreldrepengeundersøking mellom anna om brukarane sitt uttak av ulønna permisjon og verknadar av tredelinga frå 2018. Arbeids- og velferdsdirektoratet publiserte, som nemnd i punkt 1, nyleg ein artikkel om mødrer og fedrar sin bruk av og vurderingar knytt til lønna og ulønna permisjon. Departementet følgjer utviklinga i bruk av foreldrepengeordninga, mellom anna gjennom statistikken som Arbeids- og velferdsdirektoratet publiserer jamleg. Vidare får departementet informasjon gjennom rapportar frå direktoratet og andre forskings- og utgreiingsinstitusjonar.

Med helsing

Kjersti Toppe

DET KONGELEGE BARNE-
OG FAMILIEDEPARTEMENT

Statsråden

Stortinget
Familie- og kulturkomiteen
0026 OSLO

Dykkar ref

Vår ref
22/1220-

Dato
20. april 2022

**Dokument 8:168 S (2021-2022) Representantforslag frå
stortingsrepresentantane Vervik Bollestad, Ropstad og Ulstein**

Eg viser til brev frå familie- og kulturkomiteen 31. mars 2022 der komiteen ber departementet uttale seg om Dokument 8:168 S (2021-2022) frå stortingsrepresentantane Olaug Vervik Bollestad, Kjell Ingolf Ropstad og Dag-Inge Ulstein. Eg er einig med forslagsstillarane i at noko av det viktigaste samfunnet kan gjere, er å investere i familiane og barn frå tidleg alder. Den norske foreldrepengeordninga gir foreldre moglegheit til å vere heime med barnet i barnet sitt første leveår, i 49 veker med 100 prosent dekningsgrad og 59 veker med 80 prosent dekningsgrad. Ordninga sikrar inntekt for foreldra, slik at barnet kan ha ein av foreldrene heime i løna permisjon. Foreldrepengeordninga skal bidra til å gi barnet og familiane ein god og trygg start.

1. Stortinget ber regjeringa fremme forslag om å avvikle tredelingen av foreldrepermisjonen og å gå tilbake til ordninga med 10 uker forbeholdt til hver av foreldrene.

Gjennom snart 30 år har fedrekvoten vore viktig som eit insentiv for fedre til å ta ut ein del av permisjonen. Når foreldra må dele på permisjonen, får også begge foreldre høve til å kombinere omsorg for små barn med yrkesaktivitet. Arbeidsgivarar som skal tilsetje, veit at både unge kvinner og unge menn kan kome til å ha frávær som følgje av foreldrepermisjon.

Vi veit at far sitt uttak av foreldrepengear i all hovudsak følgjer lengda på fedrekvoten. Etter forslag frå Solberg-regjeringa blei fedrekvoten redusert frå fjorten til ti veker i 2014 med det resultatet at fedre sitt uttak av foreldrepengear blei redusert. Det var også Solberg-regjeringa som føreslo ordninga vi har i dag med 15 vekers mødre /fedrekvote ved full sats. Fedre sitt uttak av foreldrepengear har igjen auka.

Som stortingsrepresentantane viser til, har foreldre, og særleg mødrer, auka sin bruk av ulønna permisjon. Nesten halvparten av mødrene tar no ut ulønna permisjon i gjennomsnitt 16,4 veker. Det dei fleste mødrene opplyste i Arbeids- og velferdsdirektoratet si undersøking referert i *Arbeid og velferd 1/2022* var at dei ønskte meir tid med barnet. Andre svara at mor tok ulønna permisjon for å amme barnet. Samstundes har delen som tek ut foreldrepengar med full sats auka kraftig dei siste 10-15 åra. Forskarane meiner at det kan vere ulike årsaker til auken i bruk av ulønna permisjon etter fødsel, men at noko av årsaka kan vere at foreldre får meir utbetalt om dei vel 100 prosent dekningsgrad og forlenger med ulønna permisjon enn om dei vil 80 prosent dekningsgrad.

I Hurdalsplattforma står det at regjeringa vil vidareføre ein tredelt foreldrepermisjon. I plattformen står det vidare at regjeringa vil sikre mor moglegheit til å amme i tråd med helsefaglege råd. Eg vil vurdere korleis dette punktet kan følgjast opp. Eg meiner det er viktig å legge til rette for at mødre kan amme slik helsemyndigheitene tilrår, dette er også ei viktig folkehelseprioritering.

2. Stortinget ber regjeringa fremme forslag om å innføre mulighet for å overføre permisjon til den andre forelderen når man ikke får tatt ut permisjonen.

I dag er det slik at mødre- og fedrekvoten som hovudregel ikkje kan overførast til den andre forelderen. Kvoten kan berre overførast viss forelderen som skal ta ut foreldrepengar på grunn av sjukdom eller skade er heilt avhengig av hjelp til å ta seg av barnet eller er innlagt i helseinstitusjon.

Ein snever unntaksregel skal sikre at begge foreldre får ta ut sin del av foreldrepengerperioden. Representantforslaget vil opne for å overføre til den andre forelderen «når man ikke får tatt ut permisjonen». Eit slikt unntak verkar svært omfattande og vil kunne innebære at kvoteordninga blir uthola.

Dersom det skulle vere aktuelt å gi fleire unntak frå kvotene, må dette greiast grundig ut og eventuelle unntak må vurderast nøye..

3. Stortinget ber regjeringa fremme forslag om å utvide den totale lengden på stønadsperioden for foreldrepenger ved fødsel med 4 uker med 100 pst. dekningsgrad og 5 uker med 80 pst. dekningsgrad.

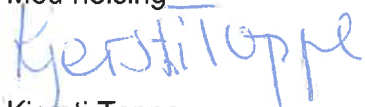
Norge har ei godt utbygd og raus foreldrepengerordning som gir foreldre moglegheit til å ha permisjon i til saman 49 veker med full dekning eller 59 veker med 80 prosent dekning.

Ei eventuell utviding av foreldrepengerordninga vil gi store meirutgifter for folketrygda. I samband med handsaminga av forslag til statsbudsjett for 2022, blei det stilt spørsmål frå Stortinget om dei økonomiske konsekvensane ved å utvide retten til foreldrepengar med fire veker. Det blei også lagt til grunn at føreslått omlegging innebar å utvide foreldrepengerperioden ved 80 prosent dekningsgrad med 5 veker. Arbeids- og velferdsdirektoratet anslo då meirutgiftene ved dette forslaget til om lag 1,8 milliardar kroner ved heilårsverknad. Det blei lagt til grunn at vekene skulle bli lagt til fellesperioden. Ettersom

majoriteten av mødrene tar ut heile fellesdelen, inneber denne forutsetninga at estimata baserer seg på mødrer sitt uttak og foreldrepengegrunnlag.

Eg viser elles til mitt svar 1. april 2022 på Dokument 8:137 S (2021-2022) frå representantane Hjemdal, Gulati og Listhaug.

Med helsing

Kjersti Toppe

